

13 maart 2024

Water en bodem sturend

UITGANGSPUNTEN WBS

Vewin onderschrijft de uitgangspunten van het Programma Water en bodem sturend (WBS). Het is goed dat water en bodem veel meer richtinggevend worden voor de ruimtelijke inrichting van Nederland. De ambitie om water beter vast te houden en het in beeld brengen en reguleren van alle grondwater-onttrekkingen zijn wat Vewin betreft belangrijke stappen vooruit. Vewin vindt het positief dat drinkwater als criterium wordt gehanteerd bij locatiekeuze voor woningbouw. Ook is van belang dat drinkwater prioriteit krijgt bij ruimtelijke keuzes wanneer dat nodig is voor het garanderen van de leveringsplicht. De drinkwatersector zet zich vanzelfsprekend in voor een duurzame inpassing van de waterwinningen in het bodem- en watersysteem en een toekomstbestendige drinkwaterproductie.

VOLDOENDE BESCHIKBAARHEID DRINKWATERBRONNEN

De drinkwaterbedrijven hebben te maken met een toenemende drinkwatervraag door bevolkingsgroei, economische groei, en regionaal stedelijke uitbreiding. Alle tien drinkwaterbedrijven hebben vóór 2030 extra productiecapaciteit nodig, in een aantal gevallen al nu of op zeer korte termijn (RIVM, april 2023). Het is helemaal niet zeker dat dit tijdig lukt. Integendeel, drinkwaterbedrijven lopen tegen steeds meer juridische en bestuurlijke belemmeringen aan bij de vergunningverlening. Zonder snelle actie van alle betrokken partijen, in het bijzonder provincies en Rijk, ontstaan in steeds meer regio's knelpunten bij het verzekeren van de drinkwatervoorziening en kunnen drinkwaterbedrijven niet aan de tot 2030 stijgende vraag naar drinkwater voldoen.

In de nota Water en bodem sturend staat *“Voor de korte termijn krijgt het drinkwaterbelang daar waar nodig en onder strikte voorwaarde prioriteit, vanwege de leveringsplicht van drinkwaterbedrijven en de zorgplicht van overheden.”* Dit beleid moet nu concreet worden uitgevoerd. Vewin en IPO stellen samen met IenW een Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 - 2030 op. Ze brengen de knelpunten helder in kaart, inclusief mogelijke oplossingen en acties. Het is zaak de prioriteit, die Water en bodem sturend toekent aan de drinkwatervoorziening, in daden om te zetten. De drinkwatersector vraagt hierbij van de minister van IenW een actieve invulling van de systeemverantwoordelijkheid voor de drinkwatervoorziening. Bijvoorbeeld door te verduidelijken hoe drinkwater als “dwingende reden van groot openbaar belang” prioriteit kan krijgen t.o.v. andere belangen, zoals natuur. Daar hoort ook bij de bereidheid andere overheden aan te spreken op hun zorgplicht en zo nodig nationaal te voorzien in extra maatregelen of (nood)regelgeving.

Waarborg de leveringszekerheid van drinkwater via het Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 – 2030:

- geef actief invulling aan de systeemverantwoordelijkheid van het Rijk voor de openbare drinkwatervoorziening;
- verduidelijk en waarborg dat drinkwater als ‘dwingende reden van groot openbaar belang’ prioriteit krijgt in de belangenafweging;
- spreek provincies en andere overheden aan op hun zorgplicht voor de openbare drinkwatervoorziening;
- voorzie zo nodig nationaal in extra maatregelen of (nood)regelgeving.

EMISSIES NAAR DRINKWATERBRONNEN TEGENGAAN

De aandacht in WBS voor een goede waterkwaliteit en voor het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Nitraatrichtlijn is van groot belang voor de drinkwaterbronnen. WBS stelt terecht dat de waterkwaliteit van de bronnen voor drinkwater nog niet op orde is en dat een groot aantal winningen voor drinkwaterproductie te maken heeft met ongewenste verontreinigende stoffen. Daarbij gaat het zowel om langjarige en hardnekkige problemen door belasting met bestrijdingsmiddelen en nitraat, als bijvoorbeeld om lozingen van nieuwe, opkomende stoffen. Eerder afgesproken kwaliteitsdoelen voor drinkwaterbronnen worden nog steeds niet gehaald. De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) stelde in haar briefrapport over de KRW (mei 2023) dat met het huidige Nederlandse beleid de KRW-doelen in 2027 redelijkerwijs niet meer gehaald kunnen worden. De Rli concludeert ook dat overheden nauwelijks invulling geven aan hun wettelijke zorgplicht voor de bescherming van drinkwaterbronnen.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de provinciale gebiedsprogramma's bieden kansen voor een betere bescherming van de bronnen voor drinkwaterproductie. Eén van de doelen van het NPLG is om de doelen uit de KRW en de Nitraatrichtlijn via gebiedsgerichte programma's te realiseren. Gezien de grote opgaven waar de drinkwatersector voor staat pleit Vewin ervoor dat de verbetering van de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen prioriteit krijgt in het NPLG. Dit kan goed door het opnemen van een nieuwe structurerende keuze die zich richt op drinkwaterbronnen. Het Rijk moet zo aan de provincies meegeven dat het halen van de (KRW-)doelen bij drinkwaterbronnen onderdeel moet zijn van de provinciale gebiedsprogramma's en met prioriteit moet worden gerealiseerd. Het is ook van belang om de specifieke doelen voor de verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen op te nemen in het NPLG. Vewin heeft deze punten recent ook opgenomen in een zienswijze op het Ontwerp NPLG.

- Geef de verbetering van de kwaliteit van drinkwaterbronnen prioriteit in het NPLG. Neem in het verlengde van de keuzes in Water en bodem sturend een nieuwe structurerende keuze op in het NPLG die zich richt op 'Bescherming kwaliteit en beschikbaarheid drinkwaterbronnen'.
- Geef expliciet aan de provincies mee dat het halen van de (KRW-)doelen bij drinkwaterbronnen onderdeel moet zijn van de provinciale gebiedsprogramma's. Beschermde gebieden voor drinkwaterproductie moeten aangewezen worden als prioritair gebied met een urgente opgave.
- Neem de bestaande specifieke doelen voor het tegengaan van de verontreiniging van drinkwaterbronnen als randvoorwaarde op in het NPLG, conform de motie De Groot en Van Campen.

BEWUST EN ZUINIG DRINKWATERGEBRUIK

Water en bodem sturend bevat een ambitie op het vlak van (drink)waterbesparing. Vewin staat achter deze ambitie. Waterbesparing vraagt de gezamenlijke inzet van de drinkwatergebruikers (huishoudens en bedrijven), overheden, drinkwaterbedrijven en anderen. Daarom is een nationale aanpak nodig waarbij helder wordt geformuleerd wie waarvoor aan de lat staat en welke maatregelen en instrumenten effectief zijn en worden ingezet om de doelstelling te behalen. Vewin vindt het positief dat de ministeries van IenW en VRO in afstemming met de drinkwatersector gaan onderzoeken hoe de toepassing van huishoudwater (dat is geen drinkwater) verruimd kan worden. Het is van belang de volksgezondheid hierbij te borgen.

- Er is een nationale aanpak voor waterbesparing nodig waarbij duidelijk is wie waarvoor aan de lat staat, en welke maatregelen en instrumenten effectief zijn en worden ingezet om de doelen te halen. Het aangekondigde Nationaal Plan van aanpak Drinkwaterbesparing moet hierin voorzien.

LANDELIJK DRINKWATERNET

Water en bodem sturend bevat een structurerende keuze om te komen tot een landelijk drinkwaternet. Vewin interpreteert dit punt als een ambitie om bovenregionale optimalisatie te bereiken in de afstemming tussen de watervraag en de beschikbaarheid van drinkwaterbronnen, en een afgestemde bronkeuze. Deze optimalisatie wordt bekeken tussen voorzieningsgebieden van drinkwaterbedrijven, maar ook binnen een voorzieningsgebied tussen regio's/ provincies. Bovenregionale optimalisatie kan bijdragen aan het oplossen van knelpunten rond de beschikbaarheid van drinkwaterbronnen en aan het vergroten van de robuustheid van de openbare drinkwatervoorziening. Drinkwaterbedrijven leveren al onderling drinkwater aan elkaar waar nodig. De drinkwatersector brengt in beeld waar ze deze structurele leveringen kunnen uitbreiden om te kunnen voorzien in het tekort van andere bedrijven of voorzieningsgebieden.

- Ga bij de uitwerking van de WBS-keuze over 'een landelijk drinkwaternet' uit van de ambitie om bovenregionale optimalisatie te bereiken in de afstemming tussen de watervraag en de beschikbaarheid van drinkwaterbronnen, en een afgestemde bronkeuze.

Meer informatie

Arjen Frentz
070 349 08 90
frentz@vewin.nl

Mirja Baneke
06 82750461
baneke@vewin.nl

Bezuidenhoutseweg 12 (070) 349 08 50
2594 AV Den Haag info@vewin.nl
Postbus 90611 www.vewin.nl
2509 LP Den Haag